

SĂPĂTURI ȘI CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN RAIONUL R. VÎLCEA *

ÎN CURSUL anului 1958, Institutul de arheologie al Academiei R.P.R. împreună cu Muzeul Vîlcii a întreprins săpături arheologice la Vlădești și cercetări de teren la Govora-sat și la Riurenii. Sfatul popular raional, prin secția culturală, a sprijinit efectiv aceste cercetări.

1. *Săpăturile de la Vlădești.* Pe teritoriul comunei Vlădești, la circa 200 m spre vest-nord-vest de hotarul orașului R. Vîlcea, pe stînga șoselei ce merge spre Băile Olănești, în curtea Fermei de stat din Vlădești, pe terasa de pe stînga pîriului Olănești, a fost descoperită o așezare din epoca bronzului ¹. Așezarea ocupă o mică ridicătură naturală, ale cărei pante coboară lin spre nord, vest și est. Panta sudică a fost tăiată complet de ape. O bună parte a așezării a fost distrusă sau răvășită de construcțiile moderne, care ocupă punctele cele mai înalte din teren precum și de lucrările de grădinărie.

Cercetările noastre au fost mai restrînse în 1958, nu numai din cauza clădirilor amintite, dar și de prezența pe panta SE a stupăriei Fermei de stat și a culturilor legumicole.

Din această cauză primele săpături de informare au fost efectuate numai în unele puncte libere ale terenului, rămînînd ca ele să fie extinse în anii următori.

Au fost făcute în total șapte șanțuri-sondaje, a căror lungime a variat între 7 m și 31 m, avînd lățimea de 1 m. În unele puncte s-a putut constata că stratul de cultură a fost răvășit cu ocazia săpării temeliiilor unui grajd (șanțul I, II, IV) acum distrus. În alte părți, locuirea din epoca bronzului s-a dovedit a fi avut doar un caracter sporadic. Pe alocuri terasa a fost ridicată cu moloz și pămînt adus în timpurile moderne, care acoperă stratul de cultură din epoca bronzului.

Un fragment ceramic de factură romană, descoperit în molozul adus aci, provine foarte probabil din alte părți.

Sondajele noastre au arătat că așezarea nu avea o întindere prea mare și că ea nu cuprindea decît un strat de cultură cu materiale caracteristice culturii Verbicioara din epoca bronzului, descoperită în ultimii ani în Oltenia ².

Stratul de cultură atinge pe alocuri o grosime de 0,60 m. Din cauza răvășirilor, nu s-a putut stabili dacă în interiorul stratului respectiv există mai multe niveluri. Doar în șanțul III, care a fost săpat într-un teren nerăvășit, au putut fi sesizate două niveluri.

* Colectivul a fost format din: D. Berciu (responsabil), P. Purcărescu, directorul Muzeului Vîlcii și P. Roman, membri.

¹ Așezarea a fost semnalată de P. Purcărescu.

² D. Berciu, în SCIV, I, 1950, p. 103 și urm.; SCIV, II, 1, 1951, p. 232 și urm.; SCIV, III, 1952, p. 149 și urm.; D. Berciu - Seb. Morintz, în Materiale, III, 1957, p. 179 și urm.

Stratul de cultură Verbicioara ¹ are un pământ de culoare neagră-cenușoasă. El suprapune direct pământul viu și este suprapus la rîndul său de solul arabil actual.

Materialul arheologic descoperit cuprinde, în principal, fragmente ceramice și numai în cazuri rare, vase întregi sau întregibile. Din punct de vedere tehnic, ceramica din această așezare nu se deosebește în general de produsele cunoscute

Fig. 1. Vlădești. Fragmente ceramice: 6, o strecurătoare; 7, o cană; 13, un capac. Cultura Verbicioara.

anterior în conținutul culturii Verbicioara. Este totuși necesar să semnalăm prezența, ca degresant, în pastă a unui procent mai mare de nisip fin și pietricele decât în alte așezări, sau în inventarul unor morminte ori depozite de vase ale aceleiași culturi. Culoarea vaselor este neagră-cenușie, cu nuanțe brune. Slipul a avut aceeași culoare, dar în cele mai multe cazuri a căzut din cauza acidității solului.

¹ În săpăturile ce s-au efectuat la Verbicioara după 1949, s-a stabilit următoarea stratigrafie în așezarea principală:

- stratul I = cultura Criș-Starcevo
- stratul II = cultura Vinča A (Verbicioara I)
- stratul III = cultura Sălcuța

stratul IV = cultura Coțofeni

stratul V = cultura Glină III

- stratul VI = cultura Verbicioara III. Ținând seama de această succesiune, renunțăm la denumirea de cultura Verbicioara III, folosind de acum înainte denumirea simplă de cultura Verbicioara (D. B.).

În privința formelor predomină, ca de altfel și în celelalte așezări Verbicioara din Oltenia, ulceaua prevăzută cu două torți suprainălțate, avînd corpul puternic bombat, gîtul scurt și cilindric, de pe buza căruia se ridică toarta și pedestal circular mai mult sau mai puțin înalt (fig. 1/7, vezi și fig. 2/4). Torțile sînt în bandă cu secțiune ovală sau triunghiulară. Majoritatea torților sînt arcuite fără a avea deasupra lor vreo prelungire. Altele însă au obișnuita prelungire, în

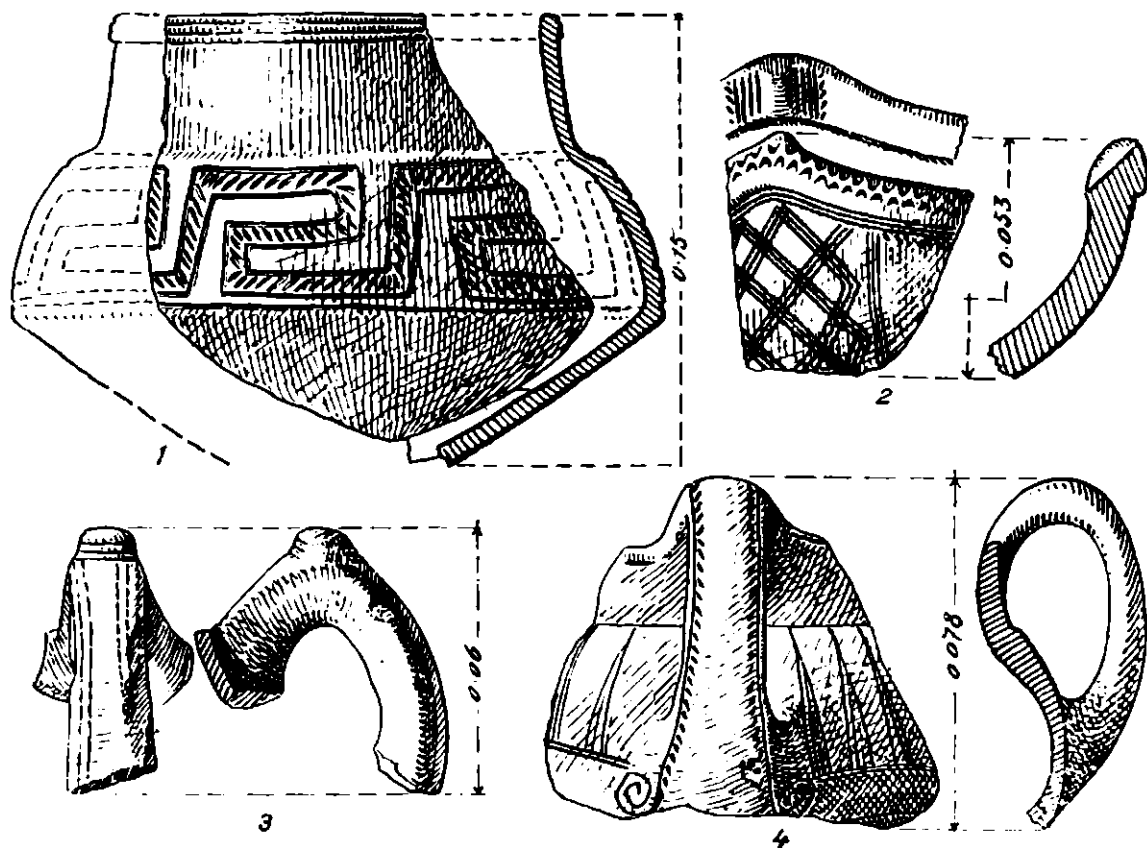

Fig. 2. -- Fragmente ceramice de la Vlădești. Cultura Verbicioara.

formă de buton, așa de frecventă în cultura Verbicioara (fig. 2/3). Nu lipsesc nici cupele cu picior, gol în interior (fig. 1/12), care reprezintă un tip de vas caracteristic fazei mai târzii a culturii Verbicioara și relativ frecvent în complexul Vattina-Girila Mare. Asemenea forme se cunosc deocamdată numai la Vlădești, și în așezarea din aceeași vreme de la Slatina¹. Din nivelul superior provin fragmentele de suport inelar înalt și ornamentat cu motive meandroide din benzi incizate și hașurate (fig. 1/9) precum și un capac cu miner cilindric pentru apucat (fig. 1/13) și un fragment de vas bitronconic, cu partea superioară bombată, cu gît înalt, cilindric și buza îngroșată în exterior (fig. 2/1). Din același nivel cu ulceaua de la figura 1/7 (nivel inferior) provine și o strecurătoare conică (fig. 1/6).

Ornamentarea speciei ceramice fine folosește tehnica inciziei și incrustației cu o pastă făinoasă albă. Motivele decorative sînt în general cele cunoscute anterior. Nouă este apariția meandrului sau a elementelor meandroide (fig. 2/1).

¹ D. Berciu și M. Butoiu, în *Materiale*, VII, p. 139 - 142.

Pe unele fragmente se găsește motivul în formă de soare, pe care îl întâlnim mai frecvent în descoperirea de la Govora-sat (fig. 3/1). Triunghiurile isoscele, umplute în interior cu linii incizate apar foarte des (fig. 1/5,12). Uneori se folosește banda având în interior cercuri concentrice legate între ele prin tangente din două linii realizate în tehnica împunsăturilor (fig. 1/11). Nu lipsește de asemenea ornamentul în rețea, combinat cu linii și puncte (fig. 2/2). Mai rar este decorul din triunghiuri ștampilate, așezate imediat sub buza vasului (fig. 1/5).

Grupa ceramicii în tehnică primitivă este destul de bogată. Ea este făcută dintr-o pastă amestecată cu un mare procent de nisip și pietricele. Pereții vaselor sînt groși și ornamentarea constă din așa-numitul decor dat cu « măturica » (Besenstrich, fig. 1/4) și din briuri organice crestate sau alveolate (fig. 1/1—4).

În săpăturile din 1958 nu s-a descoperit nici o unealtă.

2. *Cercetările de la Govora-sat.* Pe teritoriul satului Govora, în apropiere de mînaștire, a fost descoperit în 1958, un însemnat număr de vase de lut, dintre care 13 au putut fi recuperate prin grija directorului Muzeului Vîlcii și pr. Petre din satul amintit. Cercetările făcute la fața locului au stabilit că în marginea drumului de care, la picioarele pantei abrupte a înălțimii de calcar, s-a dat, cu ocazia nivelării terenului, peste o groapă săpată în cretă, cu o adîncime de aproximativ 1 m, în care erau depuse 17 vase de lut lucrate cu mîna. După informațiile primite, în groapă nu se găseau nici oase și nici cenușă sau cărbuni. Unele vase au fost sfărîmate, iar altele împrăștiate. Au fost făcute cercetări atît în jurul gropii, cît și în împrejurimi, fără a se da peste vreun indiciu de locuire sau funerar. Se pare deci că este vorba de un depozit de vase. Acestea aparțin culturii Verbicioara din epoca bronzului, care este răspîdită în principal în Oltenia.

Toate vasele descoperite în groapă ilustrează una dintre formele fundamentale ale ceramicii Verbicioara, și anume tipul de ulcea cu două torți mai mult sau mai puțin înălțate. Acesta ni se înfățișează aci sub diferite variante, dacă luăm drept criteriu de clasificare forma torților, întrucît structura corpului este aceeași: un scurt pedestal inelar cu sau fără decor, cu gît scurt și cilindric și corpul propriu-zis mult bombat (fig. 3). O primă variantă are torțile arcuite (fig. 3/1, 5—6); a doua are torți-frînte, prezentînd deasupra un unghi obtuz (fig. 3/2); a treia se caracterizează prin torți prevăzute cu un buton cilindric, așezat pe linia de întîlnire a celor două părți ale torții (fig. 3/3) și a patra avînd o formă mai evoluată decît celelalte, întrucît pe linia de « sudare » a celor două părți ale torții, aceasta este prevăzută cu o îngroșare cu tendințe de stilizare a unui cap de pasăre, așa cum se întîlnește în cultura cîmpurilor de urne Gîrla Mare din Oltenia de sud. Vasele aparțin, din punct de vedere tehnic, grupei ceramice mai fine. Culoarea vaselor este neagră-cenușie, cu nuanțe brune, mai mult sau mai puțin pronunțate. Toate vasele au fost acoperite cu slip și lustruite puternic. Sînt ornamentate aproximativ bogat în tehnica inciziei și incrustației cu materie făinoasă albă. Unele linii au fost realizate prin împunsături. Cîteodată s-a recurs la ștampilarea cu un ustensil avînd vîrful prizmatic (fig. 3/2). Corpul vasului a fost împărțit în metope, fiecare dintre acestea avînd un motiv decorativ propriu (a se vedea, de pildă, fig. 3/1). Interesant este motivul decorativ în formă de soare (fig. 3/1), care prezintă analogii în cultura Tei din Muntenia și cultura Vučedol de la apus de Porțile de Fier. Pe corpul unuia dintre vase se întîlesc cercuri concentrice, cu raze în jurul lor, susținute de arcade inversate (fig. 3/2; vezi de asemenea ornamentul asemănător de la fig. 3/5).

Triunghiurile isoscele sînt înalte, răspunzînd preocupării permanente de a se da ornamentării un caracter tectonic cît mai pronunțat (fig. 3/3--4). O combinație de motive ornamentale ne-o oferă vasul de la fig. 3/6, unde benzile de linii incizate se combină cu romburi, triunghiuri hașurate și capete de spirale.

Fig. 3. — Vase întregi din «depozitul» de la Govora-sat, r. R. Vilcea. Cultura Verbicioara.

Descoperirea de la Govora-sat este foarte importantă, dar semnificația acestui «depozit» nu poate fi deocamdată lămurită definitiv. Întrucît lipsesc elemente de caracter funerar, pare a fi exclusă posibilitatea unei înmormîntări, fie chiar rituale. Prezența numai a unui singur tip de vas pledează pentru un caracter necultic al ascunderii vaselor.

Se pare că «depozitul» stă mai degrabă în legătură cu activitatea de schimb din epoca bronzului.

Trebuie de asemenea să subliniem că importanța cercetărilor din cele două localități de mai sus constă și în aceea că pentru prima dată s-a putut documenta în 1958 prezența unei culturi a bronzului, și anume a culturii Verbicioara, pînă în nordul Olteniei. Pe de altă parte, descoperirile de la Vlădești arată că această cultură a dăinuit mai mult decît se credea pînă acum și că ea s-a dezvoltat în parte sincron cu cultura Gîrla Mare din valea Dunării.

3. S-au făcut de asemenea cercetări pe teren la Rîureni, unde se efectuau lucrări în legătură cu construirea unor uzine chimice. Cu ocazia acestor lucrări se descoperiseră numeroase materiale arheologice și monede romane, printre care unele din vremea lui Traian. Au fost identificate resturi de ziduri romane. În profilul dinspre malul Oltului s-a putut determina forma unui bordei, conținînd ceramică provincială romană și monede cu efigia împăratului Traian. Pe același teren au fost culese și fragmente ceramice hallstattiene. A fost recuperat un topor de fier cu două brațe, provenind dintr-o descoperire întîmplătoare.

D. BERCIU, P. PURCĂRESCU și P. ROMAN

АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАСКОПКИ И ИССЛЕДОВАНИЯ В РАЙОНЕ РЫМНИКУ-ВЫЛЧА

КРАТКОЕ СОДЕРЖАНИЕ

1. С целью получения научной информации в 1958 г. были произведены непродолжительные раскопки на поселении Влăдешть (район Рымнику-Вылча), находящемся на расстоянии 200 м к западу-северо-западу от города Рымнику-Вылча в долине реки Олăнешть. В 1957 г. научные работники музея в Рымнику-Вылча установили, что указанное поселение относится к культуре Вербицоара бронзового века. Культурный слой был большей частью нарушен позднейшими постройками, возведенными на месте поселения. Местами обнаружилось, что толщина культурного слоя колеблется от 0,20 до 0,60 м и что в некоторых секторах поселения можно установить два горизонта. Открытый в 1958 г. археологический материал состоит исключительно из керамики (рис. 1—2). Последняя характеризуется типичными чертами комплекса Вербицоара как с точки зрения техники изготовления, так и формы, и орнаментации. Интересно отметить, что в верхнем горизонте появляются формы и орнаменты, свидетельствующие о наличии здесь поздней фазы культуры Вербицоара и представляющие аналогию с поздней фазой комплекса Гырла Марэ — Ваттина (см., напр., извилистый орнамент на рис. 1/9 и ножку кубка на рис. 1/12).

2. В селе Говора, неподалеку от курорта Говора, была обнаружена яма, вырытая на склоне меловой возвышенности; в ней найдено 17 сосудов типа Вербицоара (рис. 3). Речь идет о случайной находке. Произведенные авторами обследования на месте находки показали, что в яме не было ни человеческих костей, ни золы. По-видимому, это был склад, относящийся к эпохе бронзы.

3. Проводились исследования и в Рыурень на берегу Олта. Здесь идентифицированы римские стены, керамика, монеты и т.д. На поверхности были собраны фрагменты керамики.

ОБЪЯСНЕНИЕ РИСУНКОВ

Рис. 1. — Влăдешть. Фрагменты керамики: 6, педика; 7, кружка; 13, крышка. Культура Вербицоара.

Рис. 2. — Фрагменты керамики из Влăдешти. Культура Вербицоара.

Рис. 3. — Целые сосуды из клада в селе Говора (район Рымнику-Вылча). Культура Вербицоара.

FOUILLES ET RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES DANS LE DISTRICT DE RÎMNICU-VÎLCEA

RÉSUMÉ

1. — Les auteurs ont effectué, en 1958, de brèves fouilles d'information scientifique dans la station de Vlădești (district de Rîmnicu-Vilcea) située à 200 m vers Ouest-Nord-Ouest de la ville de Rîmnicu-Vilcea, dans la vallée formée par le ruisseau d'Olănești. Cette station a été identifiée en 1957 par le personnel scientifique du musée de Rîmnicu-Vilcea et appartient à la civilisation de Verbicioara (âge du bronze). La couche de civilisation a été en grande partie ravagée par les constructions modernes élevées petit à petit sur l'emplacement de l'ancien établissement. On a constaté que par endroits elle atteint une épaisseur variant entre 0,20 m et 0,60 m et que, dans certaines zones de la station, on peut distinguer deux niveaux. Le matériel archéologique découvert en 1958 consiste exclusivement en céramique (fig. 1—2). Celle-ci présente les caractères typiques du complexe de Verbicioara, tant en ce qui concerne l'exécution que les formes et la décoration. On notera avec intérêt que dans le niveau supérieur, il apparaît des formes et des ornements qui y attestent la présence d'une phase tardive de la civilisation de Verbicioara et qui présentent des analogies avec ceux du complexe de Gîrla Mare-Vattina, appartenant à sa phase tardive (cf. p.ex. le décor à méandres de la fig. 1/9 et le pied de coupe de la fig. 1/12).

2. — Au village de Govora, non loin de la station thiermaie (Govora-băi), on a trouvé une fosse, creusée sur la pente de l'éminence crayeuse, dans laquelle se trouvaient 17 vases du type Verbicioara (fig. 3). Il s'agit d'une découverte fortuite. Les recherches faites sur place par les auteurs, ont établi que cette fosse ne renfermait ni ossements humains, ni cendres. Il semble s'agir d'un dépôt de l'âge du bronze.

3. — Les auteurs ont également fait des recherches à Riureni, sur la berge de l'Olt. Ils y ont trouvé des murs romains, de la céramique, des monnaies, etc. Des fragments céramiques ont été recueillis à la surface du sol.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. — Vlădești. Fragments céramiques: 6, passoire; 7, broc; 13, couvercle. Civilisation de Verbicioara.

Fig. 2. — Fragments céramiques de Vlădești. Civilisation de Verbicioara.

Fig. 3. — Vases intacts provenant du «dépôt» de Govora-village (district de Rîmnicu-Vilcea). Civilisation de Verbicioara.